

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Treball i Formació

TREBALLADORES I TREBALLADORS AMB DISCAPACITAT

Introducció	4
La dimensió social	4
Les persones amb discapacitat davant la feina	4
Un repàs a les investigacions més recents	5
La dimensió social: aproximació descriptiva	
a les persones amb discapacitat a les Balears	7
La dimensió laboral: vies més freqüents d'inserció laboral	11
Principals dades sobre activitat, ocupació i atur	11
Principals dades sobre demandes, atur	
i contractació registrada	14
Dades i atur registrat	14
Contractes.....	18
Conclusió	22
Actuacions de la Conselleria de Treball i Formació	23
Centres especials d'ocupació	23
Autònoms discapacitats.....	24
Bonificació de la contractació de persones amb discapacitat	25
Serveis d'orientació de la Xarxa Pública d'Orientació Laboral	26
Iniciativa Comunitària EQUAL	28
Normativa i plans d'actuació actuals	30

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Treball i Formació

TREBALLADORES I TREBALLADORS AMB DISCAPACITAT

1. Segons dades del Centre Base de Minusvàlids (juliol de 2006), a les Balears hi ha 59.375 persones discapacitades amb un grau de discapacitat igual o superior al 33%.
2. En els últims set anys, el nombre de persones amb discapacitat registrat en el Centre Base de Minusvàlids s'ha incrementat en 34.225, la qual cosa significa que s'ha més que duplicat la població amb discapacitat censada en el conjunt de les Balears.
3. La relació entre el total de població i les persones amb discapacitat registra una prevalença del 60,39 per mil. Mallorca, amb un 65,4 per mil, és l'illa amb una prevalença més elevada de població amb discapacitat.
4. Amb relació a l'activitat laboral d'aquest col·lectiu, cal ressenyar la baixa participació en el mercat de treball —així ho demostra la taxa d'inactivitat registrada a les Balears, que és d'un 67%.
5. Segons dades de l'EDDES 99 (Enquesta de discapacitats, deficiències i estat de salut, 1999), les Balears varen ser la comunitat autònoma amb la taxa d'atur més baixa, amb un 8,7%, mentre que per al conjunt de l'Estat aquesta taxa va ser del 26,1%.

6. Segons dades de l'Enquesta de població activa (EPA) corresponent al segon trimestre de 2002, la taxa d'ocupació de les persones amb discapacitat a les Balears va ser del 36,7% i la mitjana per al conjunt d'Espanya, del 28,4%.
7. L'any 2005 mostra una evolució molt positiva respecte de la incorporació de les persones amb discapacitat al mercat de treball: a les oficines del SOIB es va registrar un total de 969 demandes de feina de persones amb discapacitat, la qual cosa implica un increment relatiu del 74% respecte de l'any 2000. Per altra banda, l'atur registrat també va experimentar un increment del 125,2%.
8. L'atur de llarga durada, per al conjunt de persones amb discapacitat, se situa en el 29,9%, mentre que per a la població general és del 17,3%. Aquests més de 12 punts de diferència constaten que la població amb discapacitat té més dificultats per accedir a un lloc de treball.
9. El nombre de contractes de persones amb discapacitat registrat ha crescut de manera sostinguda des de l'any 2002. Concretament, l'any 2005 es va registrar a les Illes un total de 1.002 contractes de persones amb discapacitat (un 63,7% més que l'any 2002).

INTRODUCCIÓ

En el context socioeconòmic actual, cercar i obtenir una feina estable convenientment remunerada i romandre-hi constitueix per a tota la població activa, però molt especialment per a les persones amb discapacitat, una de les tasques més decisives i, a la vegada, més problemàtiques. Accedir al món laboral i mantenir-s'hi proporciona a la persona amb discapacitat, de la mateixa manera que la resta de la societat, independència econòmica i afavoreix el sentiment d'utilitat social, com també l'autoestima, per la via del reconeixement social.

LA DIMENSIÓ SOCIAL

La possibilitat d'aproximar-nos a una quantificació del col·lectiu de discapacitats de les Balears s'ha fet a partir dels registres de què disposa el Centre Base de Minusvàlids de la Direcció General de Serveis Socials del Govern de les Illes Balears, la qual cosa significa que no totes les persones amb discapacitat de la comunitat autònoma estan inscrites en el seu fitxer. Així i tot, treballam amb un nombre important de persones discapacitades (59.375), la qual cosa ens permet establir relacions entre aquest col·lectiu i el total de la població, com també traçar un perfil sociodemogràfic més acurat.

LES PERSONES AMB DISCAPACITAT DAVANT LA FEINA

Per conèixer les dades referents a la situació laboral de les persones amb discapacitat en el conjunt d'Espanya feim servir l'Enquesta de discapacitats, deficiències i estat de salut (EDDES 99), elaborada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE), l'Institut de Majors i Serveis Socials (IMSERSO) i la Fundació ONCE.

També comptam amb l'Enquesta de població activa (EPA) de l'INE, que l'any 2002 va incloure un mòdul sobre les persones amb discapacitat i la seva relació amb la feina. D'altra banda, en l'edició de l'any 2003 dels Indicadors socials d'Espanya (INE), es va fer un monogràfic sobre la relació de les persones amb discapacitat i l'entorn laboral.

Com es pot veure, no disposam de dades més actualitzades sobre la situació laboral de les persones amb discapacitat en el conjunt d'Espanya, la qual cosa implica que hàgim de treballar amb la informació subministrada per aquestes dues enquestes, ja que no hi ha cap altra referència estadística més actual.

En el cas concret de les Balears, en canvi, com que comptam amb els registres procedents del SOIB, sí que tenim una informació actualitzada del col·lectiu de persones amb discapacitat inscrites en les oficines d'ocupació, cosa que ens permet seguir l'evolució tant pel que fa al nombre de demandants com pel que es refereix als contractes registrats de persones amb discapacitat.

UN REPÀS A LES INVESTIGACIONS MÉS RECENTS

La política d'ocupació ha estat un dels àmbits que més influència ha tingut en l'anàlisi econòmica del mercat de treball. En el cas de les persones amb discapacitat, tots els estudis que ha dut a terme l'Administració pública no han estat fets pels organismes públics relacionats amb l'ocupació, sinó pels organismes encarregats de diferents aspectes de la política social, en especial l'IMSERSO o, en el cas de la nostra comunitat autònoma, l'IBAS (Institut Balear d'Afers Socials, actualment Direcció General de Serveis Socials). La principal conseqüència és que en molts casos aquests estudis no analitzen la situació de les persones discapacitades amb relació a

l'ocupació, sinó, més aviat, pel que fa a protecció social i a salut en general.

Els estudis que tracten d'oferir una visió de conjunt basada en informació quantitativa són pocs. Els més importants són els següents:

En primer lloc, tenim l'estudi dut a terme pel Consell Econòmic i Social (CES) el 1995, estudi que marcà un punt d'inflexió en la reflexió sobre la política de mercat de treball vers les persones amb discapacitat. L'informe dóna un tractament sistemàtic a la recopilació de dades de diferents fonts (administratives i d'enquestes) i proporciona una visió de conjunt de la situació d'aquest col·lectiu a Espanya.

En segon lloc, s'ha d'esmentar el de l'IMSERSO (1998). Aquest informe proporciona tant informació estadística com legal sobre l'ocupació dels discapacitats. La informació estadística és administrativa i procedeix de les avaluacions de discapacitat del mateix IMSERSO.

En tercer lloc, destacam el treball de Collado i Villangómez (1999), que repassa de manera força exhaustiva les polítiques actives de mercat de treball adreçades a aquest col·lectiu.

En quart lloc, cal fer referència a Malo (2001). La seva investigació es planteja, des d'un punt de vista explícit d'economia laboral, analitzar si el principal problema de les persones amb discapacitat en el mercat de treball és la desocupació o la baixa activitat.

En cinquè lloc, l'any 2003 (Any Europeu de les Persones amb Discapacitat) trobam tres informes publicats amb relació al col·lectiu de discapacitats:

- a) D'una banda, un estudi de la Fundació "la Caixa" i el Colectivo Ioé sobre la inserció laboral de les persones amb discapacitat, que aprofita la publicació de l'EDDES 99 elaborada per l'INE i fa una anàlisi estadística dels resultats per al conjunt d'Espanya, juntament amb una segona part que aborda una qüestió crítica per a les persones amb discapacitat a Espanya: la seva escassa inserció laboral, que és la més baixa de tots els països de la Unió Europea.
- b) D'altra banda, cal destacar el treball de Jiménez Lara, A. i Huete García, A. (2003) *La discapacidad en España: datos estadísticos*, que explota les dades primàries de l'EDDES 99.
- c) Finalment, hem d'esmentar l'elaboració d'un nou informe del CES, amb el títol *La situació de les persones amb discapacitat a Espanya*, que vol contribuir en la mesura que pugui al procés d'actualització i de desenvolupament d'un nou marc d'inclusió de les persones amb discapacitat en la vida col·lectiva. Per això, es va redactar l'informe a iniciativa pròpia, el qual dóna continuïtat a altres treballs ja fets sobre un aspecte d'innegable interès i preocupació per al CES.

LA DIMENSIÓ SOCIAL: APROXIMACIÓ DESCRIPTIVA A LES PERSONES AMB DISCAPACITAT A LES BALEARS

Segons les dades facilitades pel Centre Base de Minusvàlids, al mes de juliol de 2006 hi havia 59.375 registres en la base de dades corresponent a les persones amb discapacitat que han passat pels serveis de diagnòstic del Centre Base i que tenen un grau de discapacitat igual o superior al 33%.

Podem comparar aquestes dades amb les que disposàvem l'any 2000, a partir de l'estudi *Les persones amb minusvalideses a les Illes Balears*, elaborat des de l'IBAS per Antònia Pascual i editat per la UIB, en el qual

es fa una explotació d'aquesta mateixa base de dades en data 30 d'abril de 1999. En aquest estudi es parla d'un total de 25.150 persones, mentre que al mes de juliol de 2006, com hem dit, el total és de 59.375 persones, cosa que significa un increment de 34.225 persones en set anys. Aquest augment, molt probablement, es pot explicar per una sensibilització més acusada de la gent a recórrer a serveis d'orientació i de diagnòstic, ja que no creim que hagi augmentat la incidència de discapacitats a un ritme tan elevat.

Si posam en relació les persones amb discapacitat amb el total de la població obtenim la prevalença o taxa de discapacitat de les Balears. Així, la prevalença per al conjunt de les Illes és del 60,39 per mil. Hi ha una gran diferència per illes: Mallorca, amb un 65,4 per mil, té una prevalença molt superior a la de la resta d'illes. Aquest fet es pot atribuir a raons diverses: d'una banda, podria ser que els mallorquins tinguessin un millor accés als centres de serveis —això pot afavorir l'accés a una valoració— o que, efectivament, Mallorca, a causa de la seva estructura poblacional més envellida tendeixi a tenir un nombre més elevat de persones amb discapacitat.

Taula 1. Prevalença de la població amb discapacitat segons illa de residència

(dades absolutes i prevalences per 1.000 habitants)

	Núm. absoluts	Pob. 1/01/05	Prevalences (per 1.000)
Mallorca	50.869	777.821	65,40
Menorca	3.556	86.697	41,02
Eiv.-Form.	4.950	118.613	41,73
Total Balears	59.375	983.131	60,39

Font: Centre Base de Minusvàlids i revisió padró 1/01/2005

Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Segons el sexe, s'aprecia una proporció més elevada de dones (52,6%) —amb una discapacitat superior o igual que el 33%— que d'homes (47,4%). De la mateixa manera, les prevalences per sexe presenten una

incidència més elevada de la discapacitat entre el col·lectiu femení, amb una taxa que se situa a 6,5 punts per damunt de la del col·lectiu masculí.

Taula 2. Prevalença de la població amb discapacitat segons sexe

(dades absolutes i prevalences per 1.000 habitants)

	Núm. absoluts	Pob. 1/01/05	Prevalences (per 1.000)
Homes	28.145	492.642	57,13
Dones	31.230	490.489	63,67
Total	59.375	983.131	60,39

Font: Centre Base de Minusvàlids i revisió padró 1/01/2005

Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Segons l'edat, es pot observar que la població amb discapacitat és, en termes generals, més aviat vella: així, un 22,7% de les persones amb discapacitat analitzades tenen més de 65 anys; si tenim en compte la franja d'edat de 46 a 65 anys, el percentatge arriba fins al 50%. Al mateix temps, s'observa que un 23,3% són menors de 26 anys. És entre els 25 i els 45 anys quan es produeix l'augment més considerable respecte de la franja d'edat anterior; aquest fet es podria explicar per la influència de factors com ara l'accidentalitat laboral i els accidents de circulació, o per una predisposició més gran d'acudir als serveis d'orientació i de diagnòstic.

Si posam en relació la població amb discapacitat per edats amb el total de la població, obtenim les prevalences per grups d'edat, les quals ens confirmen el fenomen de l'augment de la incidència entre les persones més grans, ja que s'arriba a una prevalença del 100,2 per mil en el col·lectiu de persones majors de 65 anys. Crida l'atenció el fet que és més elevada la prevalença en el grup de menors de 25 anys (51,64 per mil) que en el grup de 26 a 45 anys (44,81 per mil).

Taula 3. Prevalença de la població amb discapacitat segons edat

(dades absolutes i prevalences per 1.000 habitants)

	Núm. absoluts	Pob. 1/01/05	Prevalences (per 1.000)
Menors de 25	13.836	267.953	51,64
26-45	15.823	353.104	44,81
46-65	16.220	227.378	71,33
Majors de 65	13.496	134.696	100,20
Total	59.375	983.131	60,39

Font: Centre Base de Minusvàlids i revisió padró 1/01/2005

Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

En la gràfica 1 de l'annex podem observar que hi ha grans diferències, segons el sexe, pel que fa a l'estructura per edats. Les discapacitats tendeixen a tenir una sobrerepresentació masculina en les edats infantils i adultes; això no obstant, s'observa un canvi de tendència en els darrers anys de vida, en què es produeix un clar predomini de la dona entre les persones discapacitades. Així, mentre que en el cas dels homes s'esdevé un descens en el nombre de persones amb discapacitat a mesura que s'incrementa l'edat, en el cas de les dones la situació és totalment inversa: augmenta el nombre de casos amb l'edat. Això es podria deure a un risc més elevat de deficiències entre la dona, però també a una mortalitat diferencial més alta de l'home discapacitat.

En la piràmide de població (gràfica 2 de l'annex) es pot observar també aquesta diferenciació que es dona per sexes i com les dones augmenten significativament en els trams d'edat més grans.

L'anàlisi a partir del tipus de discapacitat ens mostra que del total de persones discapacitades, un 45% té discapacitats físiques; un 40%, psíquiques, i el 15% restant, de tipus sensorial (vegeu la gràfica 3 de l'annex).

Aquesta distribució per illes ens mostra com a Menorca predominen les discapacitats de tipus físic per sobre de la mitjana de les Balears, mentre que a Eivissa, les de tipus sensorial.

Taula 4. Persones amb discapacitat segons illa i tipus de discapacitat (juliol de 2006)

	Físiques	Psíquiques	Sensorials	Total
Mallorca	22.462	20.571	7.836	50.869
	44,2%	40,4%	15,4%	100,0%
Menorca	1.643	1.372	541	3.556
	46,2%	38,6%	15,2%	100,0%
Eivissa	2.064	1.899	769	4.732
	43,6%	40,1%	16,3%	100,0%
Formentera	115	81	22	218
	52,8%	37,2%	10,1%	100,0%
Total Balears	26.285	23.924	9.168	59.378
	44,3%	40,3%	15,4%	100,0%

Font: Centre Base de Minusvàlids i revisió padró 1/01/2005

Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

LA DIMENSIÓ LABORAL: VIES MÉS FREQUENTS D'INSERCIÓ LABORAL

El treball és el principal mecanisme d'integració social per a la majoria de la població. L'accés al treball constitueix un procés cabdal per aconseguir el màxim grau d'autonomia i d'independència per a les persones. L'exclusió del treball significa estar al marge del principal sistema de distribució de rendes, del mercat de treball. El treball és un dels factors primordials que faciliten a la persona una plena normalització social.

En el cas de les persones amb alguna discapacitat, ens trobam que són un dels col·lectius amb més dificultats d'accés al mercat laboral; de fet, la seva taxa d'atur és més elevada que la del conjunt de la població, mentre que la taxa d'activitat i la taxa d'ocupació són molt inferiors a la de la població general. És a dir, les persones amb discapacitat tenen més probabilitats d'estar en atur i de ser inactives.

Principals dades sobre activitat, ocupació i atur

En el conjunt d'Espanya, segons l'Enquesta de població activa del segon trimestre de 2002 (inclou tant les persones amb problemes de salut com les persones amb discapacitat), 2.364.000 persones amb una edat entre 16 i 64 anys manifesten tenir algun problema de salut o discapacitat, cosa que

significa un 8,7% de la població en aquest tram d'edat. A les Balears, hi ha 64.000 persones en aquesta situació, les quals representen el 10,5% sobre el total de la població de 16 a 64 anys —gairebé 2 punts per sobre del percentatge del conjunt d'Espanya.

De les 2.364.000 persones amb discapacitat entre 16 i 64 anys a Espanya, el 28,4% estan ocupades —aquest percentatge, per a les Balears, és del 36,7%. La resta, o són persones en situació d'inactivitat o en situació d'atur.

La taula 5 conté la relació amb la comparació de les dades del mòdul EPA del segon trimestre de 2002 amb les de l'EDDES 99.

Taula 5. Persones amb discapacitat de 16 a 64 anys a Espanya i a les Balears

Comparació EDDES 99 i EPA 2002

	EDDES 99	EPA 2n trimestre 2002
Ambdós sexes		
Espanya	1.405.992	2.364.000
Illes Balears	27.265	64.000
Homes		
Espanya	714.438	12.811.000
Illes Balears	14.040	33.000
Dones		
Espanya	691.554	1.082.900
Illes Balears	13.225	31.000

Font: INE

Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Si feim servir les dades publicades per l'EDDES 99, que només inclou informació sobre les persones que tenen problemes de discapacitat, el total de persones discapacitades d'edat entre 16 i 64 anys per al conjunt d'Espanya és d'1. 377.708 —a les Balears, de 25.449.

Si ens fixam amb la taxa d'activitat, podem observar com per al total de població la mitjana espanyola és del 32,3%, mentre que per a les Balears és del 33%. La taxa d'ocupació per a la mitjana estatal és del 23,9%; en canvi, a les Balears —segona comunitat autònoma per darrere Cantàbria (34,7%) amb la taxa d'ocupació més gran— se situa en el 30,1%. Finalment, si

tenim en compte la taxa d'atur en l'àmbit general, les Balears són la primera comunitat autònoma amb la taxa més baixa (8,7%), amb molta diferència de la resta de comunitats autònomes i a més de 17 punts per davall la taxa d'atur d'Espanya (26,1%) (vegeu la gràfica 4 de l'annex).

Per sexe, les taxes d'activitat i d'ocupació masculines són significativament més grans que les femenines, tant pel que fa al conjunt d'Espanya com pel que es refereix a les Balears. Així, doncs, sembla que ambdós sexes experimenten una situació molt semblant entre les persones amb discapacitat i les persones no discapacitades (les taxes d'activitat i d'ocupació dels homes són majors que les de les dones per a ambdós col·lectius), però això sí, amb uns nivells de participació i ocupació menors que en la població general (vegeu les gràfiques 5 i 6 de l'annex).

Amb relació a la taxa d'atur, s'ha de destacar que a les Balears la de les dones (7,2%) se situa per davall la taxa general, que és del 8,7%, i la dels homes, en el 9,9%. En canvi, pel que fa a Espanya l'atur, en termes relatius, afecta més les dones (33,1%) que els homes (22,1%). Com es pot observar, el que posen de manifest aquestes dades és la gran diferència entre la taxa d'atur de les persones amb discapacitat (tant per a les dones com per als homes) a les Balears en comparació amb la d'Espanya; estam parlant de diferències de gairebé 26 punts en el cas de les dones i de més de 12 punts en el dels homes. Això es pot explicar per motius diversos, com ara el fet que moltes d'aquestes persones no estiguin inscrites en una oficina d'ocupació; perquè en el moment de l'entrevista no estiguin en recerca activa de feina o perquè no desitgin treballar, etc.

En conclusió, el que es pot dir respecte de la relació d'aquest col·lectiu amb l'activitat és que una gran majoria de les persones amb discapacitat no participa en el mercat de treball i això es corrobora amb l'alt percentatge de

persones amb discapacitat que es troben en situació d'inactivitat, que per al conjunt d'Espanya és del 67,7% i a les Balears, del 67%, i que en el cas de les dones és sensiblement superior al dels homes (vegeu la gràfica 7 de l'annex).

Principals dades sobre demandes, atur i contractació registrada

Demandes i atur registrat

Les demandes de feina i l'atur registrat pel Servei d'Ocupació de les Illes Balears han experimentat un continu creixement en els darrers cinc anys, la qual cosa mostra una evolució positiva respecte de la incorporació de persones amb discapacitat en el nostre mercat de treball.

Si ens centram en el nombre de demandes registrades en aquests últims anys, observam en la taula 6 que des de l'any 2000 el nombre total de demandes ha crescut en 412, ja que s'ha passat de 557 demandes de feina l'any 2000 a 969 l'any 2005 —en termes relatius això significa un increment del 74%. D'altra banda, respecte de les persones aturades amb discapacitat hi ha un increment en termes absoluts de 318; es passa de 254 persones aturades l'any 2000 a 572 l'any 2005 (en termes percentuals estam parlant d'un increment del 125,2%).

Taula 6. Evolució del nombre de demandants totals i aturats de les persones amb discapacitat a les Balears (2000-2005)

	Demandants totals	Demandants aturats
2000	557	254
2001	623	295
2002	721	346
2003	873	409
2004	999	490
2005	969	572

Font: SOIB. Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Amb relació al sexe, hi ha més homes inscrits com a demandants —concretament el 53,6%—, que no les dones representen el 46,4%. S'ha de remarcar que, respecte de l'any 2000, el pes de les dones ha augmentat en 5 punts. Si ens fixam en la distribució, segons el sexe, de les persones

amb discapacitat inscrites a l'atur, s'ha de destacar que el 51,6% són dones i el 48,4% són homes; en aquest cas, sí que hi ha majoria de dones en situació d'atur, tot i que els percentatges són molt similars. Si es comparen aquestes dades amb les de la població sense discapacitat ens trobam que, des del punt de vista general hi ha una feminització tant de les demandes (56,2%) de feina com de l'atur registrat (54,9%).

En l'àmbit territorial, l'evolució del nombre de demandants des de l'any 2000 és relativament diferent segons l'illa de residència. Així, doncs, l'illa que registra un augment més gran en el nombre de demandants discapacitats és Eivissa (amb un 116,7% respecte de l'any 2000), seguida de Menorca, amb un creixement del 105,2%, i, finalment, de Mallorca, molt per sota, amb un 68%. Totes, tret de Mallorca, se situen per sobre del creixement mitjà de les Balears, que és del 74%.

Aquesta evolució corre paral·lela al comportament que ha registrat la població de persones amb discapacitat valorades pel Centre Base segons l'illa de residència, ja que són les Pitiüses, juntament amb Menorca, les que experimenten un augment relatiu més important respecte de l'any 1999 i se situen per sobre de la mitjana de les Balears.

En relació amb el sector econòmic, hi ha una forta concentració de demandants discapacitats en el sector de serveis (75,9%); de fet, és l'únic sector que, sobre el total de demandants, creix respecte de l'any 2000. Com s'observa en la taula 7, el sector que experimenta una davallada més important és el grup dels *sense ocupació anterior*; de fet, en el paràgraf següent, en el qual s'analitza la distribució dels demandants discapacitats segons el grup d'edat, es pot comprovar com els menors de 29 anys durant l'any 2005 veuen reduir considerablement el seu pes, cosa que explicaria alhora la reducció del grup dels *sense ocupació anterior*.

Taula 7. Distribució dels demandants discapacitats segons sector econòmic a les Balears (2000 i 2005)

	2000	2005
Agricultura i pesca	0,8%	0,7%
Indústria	6,9%	6,9%
Construcció	9,8%	8,8%
Serveis	72,1%	75,9%
Sense ocupació anterior	10,4%	7,6%
Total	100,0%	100,0%

Font: SOIB. Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Així, doncs, el grup d'edat que registra un increment més important respecte de l'any 2000 és el de majors de 50 anys, que passa de representar el 20,2% durant el 2000 a significar el 29,3% l'any 2005. Són els grups intermedis —amb una edat entre 30 i 49 anys—, els que mantenen una distribució similar a la registrada fa 5 anys. Segons aquesta evolució, són els extrems —és a dir, els joves i els majors de 50 anys— els grups que experimenten més diferències respecte de l'any 2000.

Taula 8. Distribució dels demandants discapacitats segons grup d'edat a les Balears (2000 i 2005)

	2000	2005
menors de 20	1,8%	2,3%
20-24	10,5%	7,1%
25-29	14,3%	10,9%
30-34	14,1%	13,0%
35-39	13,7%	13,2%
40-44	13,2%	12,9%
45-49	12,3%	11,2%
50-54	9,1%	13,0%
55-59	7,8%	10,6%
majors de 59	3,3%	5,7%
Total	100,0%	100,0%

Font: SOIB. Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Pel que fa a les dades de l'atur, els percentatges segons els diferents grups d'edat es corresponen de manera gairebé idèntica amb la distribució registrada pel conjunt de demandants discapacitats. Així, doncs, els menors de 29 anys representen el 25,1% sobre el total d'aturats discapacitats; els que tenen entre 30 i 49 anys impliquen el 48,2%, i, finalment, els majors de 50 anys representen el 26,6% (vegeu la gràfica 8).

Si ens fixam en el nivell d'estudis, no observam grans variacions respecte de fa 5 anys: el 76,4% dels demandants discapacitats tenen assolida la primera etapa de secundària; el 12,3%, la segona etapa de secundària; el 2,5% ha cursat estudis de formació professional superior, i el 2,5% té estudis universitaris (vegeu la gràfica 9 de l'annex). Aquestes dades confirmen el baix nivell d'estudis dels demandants discapacitats respecte de la població general. Els grups en què més destaquen aquestes diferències són els dels extrems, tant pel que fa al nivell d'estudis primaris com al d'estudis universitaris o equivalents. Els percentatges per a la població general són del 69,4%, pel que fa als estudis primaris, i del 5,3%, quant als universitaris.

Si feim aquesta comparació amb relació a l'atur registrat, les diferències entre els extrems encara s'accentuen més. D'aquesta manera, s'observa un percentatge més elevat de persones amb discapacitat en situació d'atur que tenen estudis primaris (un 77,1%) en relació amb els demandants de feina i un percentatge inferior d'aturats discapacitats que han assolit estudis universitaris (un 1,9%).

Si posam en relació la variable del nivell d'estudis amb el sexe, tant per als demandants de feina com per a les persones aturades amb discapacitat, són les dones les que tenen un nivell d'estudis major (sobretot quan es tracta d'estudis universitaris o equivalents). De fet, per a la població sense discapacitat també es dona el fet que les dones registren un nivell d'estudis més elevat que el dels homes. No obstant això, una dona, amb discapacitat o sense, que cerca feina té més dificultats per trobar-ne que no un home.

Si consideram el grup professional en què s'inscriuen els demandants discapacitats i, a la vegada, el comparam amb els contractes, els percentatges posen de manifest, una vegada més, la forta incidència de

demandes de feina en el grup de treballadors no qualificats (39,8%), seguit dels empleats administratius, amb un 23,5%, i, en tercer lloc, dels treballadors dels serveis, amb un 17,2% (vegeu la gràfica 10 de l'annex).

Si tenim en compte la durada de la demanda, cal dir que el 38,2% de les persones amb discapacitat porten menys de 3 mesos inscrites com a demandants a les oficines d'ocupació; un 18,5%, entre 3 i 6 mesos, un 16,3%, entre 6 i 12 mesos, i, finalment, els demandants discapacitats que duen més d'un any inscrits en el Servei d'Ocupació són el 26,9% (vegeu la gràfica 11 de l'annex). Segons el sexe, són les dones les que registren una durada de la demanda més gran; així, doncs, les que porten més d'un any inscrites com a demandants de feina representen el 29,3%, mentre que els homes representen el 24,9%.

Respecte de l'atur de llarga durada —la mitjana per a les persones amb discapacitat és del 29,9% i per al conjunt de la població en general, del 17,3%—, la diferència entre homes i dones també és important, ja que si un 27,8% dels aturats masculins amb discapacitat duen més d'un any a les llistes de l'atur, les dones discapacitades representen el 32,2% sobre el total de les aturades.

Contractes

Segons dades del Servei d'Ocupació de les Illes Balears, els contractes registrats corresponents a persones amb discapacitat han crescut de manera sostinguda des de l'any 2002. En concret, es registraren 1.002 contractes de persones amb discapacitat durant l'any 2005 —un 63,7% més que l'any 2002. Segons la modalitat contractual, s'ha de dir que el pes dels contractes temporals és superior al dels indefinits: l'any 2005, el 39,1% dels contractes han estat indefinits i el 60,9%, temporals —s'ha de ressenyar

que és l'any amb més contractes temporals registrats amb relació al període estudiat.

El total de contractació durant el període estudiat (2002-2005) ha augmentat en un 16,9%. El pes dels contractes de persones amb discapacitat ha passat d'un 0,18% l'any 2002 a un 0,25% l'any 2005 sobre el total de contractació registrada. Hem de recalcar que el pes de la contractació indefinida és molt superior en els contractes de persones amb discapacitat que sobre el total de contractació, que durant el 2005 fou del 10,8%.

Si feim una comparació entre els contractes registrats en centres especials d'ocupació o a través de l'empresa ordinària, hem de destacar el gran volum de contractes que es donen en aquesta última, tot i que en el darrer any el nombre de contractes registrats en centres especials d'ocupació ha crescut notablement: com s'observa en la taula 9, s'ha passat d'un 18,3% l'any 2002 a un 33% el 2005 (vegeu també la gràfica 13 de l'annex).

Taula 9. Contractes registrats de persones amb discapacitat segons tipus d'empresa a les Balears (2002-2005)

	2002		2003		2004		2005	
Centres especials d'ocupació	112	18,3%	76	12,4%	184	19,8%	331	33,0%
Empresa ordinària	500	81,7%	539	87,6%	746	80,2%	671	67,0%
TOTAL	612	100,0%	615	100,0%	930	100,0%	1.002	100,0%

Font: SOIB. Elaboració Centre d'Estudis i Programes Laborals

Els centres especials d'ocupació són empreses que tenen un mínim del 70% dels seus treballadors i treballadores amb la qualificació de persones amb discapacitat. L'objectiu d'aquests centres de treball, que tenen una finalitat lucrativa, si bé es poden considerar empreses protegides, és que les persones amb discapacitat passin al treball ordinari.

En canvi, el servei d'inserció en l'empresa ordinària amb suport consisteix en un conjunt de serveis i d'accions centrats en la persona, fonamentalment individualitzats, perquè una persona amb discapacitat i amb especials

dificultats pugui accedir a una empresa ordinària en el mercat de treball obert, mantenir-s'hi i promocionar-s'hi, amb l'ajuda de professionals i d'altres tipus de suport.

Si ens fixam en el percentatge de contractes registrats d'aquest col·lectiu segons el sector econòmic, veim com el 83% es registren en serveis, seguit del sector industrial, amb un 9%; construcció, amb un 7%, i, finalment, el sector d'agricultura i pesca, amb un 1%, (vegeu la gràfica 14 de l'annex). Comparant amb la contractació total, observam un percentatge més elevat de contractes de persones amb discapacitat en el sector de serveis i una concentració més baixa en construcció.

Del total de contractes registrats de persones amb discapacitat a les Balears durant el 2005 (1.002 contractes), un 62,3% va correspondre a homes i el 37,7% restant, a dones. Pel que fa al grup d'edat, un 27,3% dels contractes registrats varen ser de persones menors de 30 anys; un 55,5% tenien entre 30 i 49 anys, i el 17,2% restant fou de persones de 50 i més anys.

Quant al nivell d'estudis de les persones amb discapacitat que registraren un contracte durant el 2005, s'ha de ressaltar que un 13,8% eren analfabets, un 65,9% tenia la primera etapa de secundària i un 2,7% tenia estudis universitaris.

Els contractes segons el grup professional posen de manifest la gran incidència de contractes del col·lectiu de persones amb discapacitat en el grup de treballadors no qualificats (35,8%), seguit dels empleats administratius (26,4%) i els treballadors dels serveis (15,4%).

Finalment, i amb relació a la reforma laboral iniciada (Decret llei 5/2006, de 9 de juny) pel Govern de l'Estat sobre la millora i el creixement de l'ocupació, amb l'objectiu de donar suport a la creació d'ocupació i de

sostenir-la, com també millorar el funcionament del mercat laboral i l'estabilitat de l'ocupació, ens volem fixar en l'impacte que ha tingut aquesta reforma sobre les persones amb discapacitat.

Les persones amb discapacitat són un dels col·lectius que es poden beneficiar d'aquesta reforma. Així, doncs, indistintament de quina sigui la llei que subvenciona la contractació de persones amb discapacitat a càrrec de les empreses, el volum de contractes bonificats de persones amb discapacitat per al període comprès entre juliol i octubre —s'agafa el mes de juliol perquè és el de l'entrada en vigor de la reforma— ha estat de 357, dels quals un 51,8% ho han estat en la modalitat d'indefinitos i un 48,2%, en la de temporals. Amb relació al mateix període de l'any passat (vegeu la taula 10), s'han registrat 35 contractes més acollits a mesures de bonificació. La taula 11 ens mostra, específicament, el total de contractes bonificats durant el període comprès entre juliol i octubre de 2006 acollits a la Llei 5/2006; se n'ha registrat un total de 329 acollits a aquesta Llei, cosa que significa en termes relatius que un 92,2% dels contractes bonificats de persones amb discapacitat s'han acollit a la Llei 5/2006 i la resta (un 7,8%), a altres mesures de bonificació.

Taula 10. Contractes bonificats de persones amb discapacitat a les Illes Balears, juliol-octubre 2005 i juliol-octubre 2006

Modalitat contractual	Col·lectiu de persones beneficiàries	juliol-octubre 2005	juliol-octubre 2006
Indefinitos	Persones amb discapacitat	131	183
	Dones amb discapacitat igual o superior al 33%		1
	Discapacitat física o sensorial igual o superior al 65%		1
Temporals	Persones amb discapacitat	191	172
Total contractes		322	357

Font: SOIB. Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

Taula 11. Contractes bonificats de persones amb discapacitat acollits a l'RDL 5/2006 a les Illes Balears

Modalitat contractual	Col·lectiu de persones beneficiàries	juliol-octubre 2006
Indefinitos	Persones amb discapacitat	167
	Dones amb discapacitat igual o superior al 33%	1
	Discapacitat física o sensorial igual o superior al 65%	1
Temporals	Persones amb discapacitat	160
Total contractes		329

Font: SOIB. Elaboració: Centre d'Estudis i Programes Laborals

CONCLUSIÓ

En definitiva, i després de l'anàlisi de les dades estadístiques sobre la situació laboral de les persones amb discapacitat, es constata la dificultat que té aquest col·lectiu per inserir-se en el mercat de treball a causa de les elevades taxes d'atur i d'inactivitat i de les baixes taxes d'activitat i d'ocupació amb relació a la resta de ciutadans.

Per això, la Conselleria de Treball i Formació, atenent les dificultats que les persones amb discapacitat tenen per incorporar-se de manera activa en el nostre mercat de treball, promou anualment un conjunt d'actuacions i de mesures que tenen per objectiu aconseguir la inserció social i laboral de les persones amb discapacitat de les Balears i que s'especifiquen en l'apartat següent.

Durant l'any 2005 les actuacions de la Conselleria de Treball i Formació en matèria laboral centrades en el col·lectiu de persones amb discapacitat es poden classificar de la manera següent:

- Centres especials d'ocupació
- Autònoms amb discapacitat
- Bonificació de la contractació de persones amb discapacitat
- Serveis d'orientació de la Xarxa Pública d'Orientació del SOIB
- Iniciativa Comunitària EQUAL

ACTUACIONS DE LA CONSELLERIA DE TREBALL I FORMACIÓ

Centres especials d'ocupació

En l'àmbit del programa de suport a la creació d'empreses, s'inclouen ajuts i subvencions públics destinats a fomentar la integració laboral de les persones amb discapacitat en centres especials d'ocupació.

Els centres especials d'ocupació són empreses, l'objectiu principal de les quals és proporcionar als treballadors amb discapacitat la realització d'un treball productiu i remunerat, adequat a les seves característiques personals i que els faciliti la integració laboral en el mercat ordinari de treball.

Tipus d'ajuts per als centres especials d'ocupació:

— Manteniment dels llocs de treball.

Aquests ajuts han servit per subvencionar el cost salarial dels 23 centres especials d'ocupació següents: Aprocem; Asociación Mallorquina de Salud Mental GIRA-SOL; Balear de Reparto, SL; CEE de Proyectos Integrales de Limpieza, SA (CEE PILSA); Cap de Llevant de Menorca, SL; Centro I + D Seacleaner, SL; Centro Tecnológico Electrosolar; Amadip.esment; Estel Nou – Asanideso; Fundación Es Garrover; Gabinet Balear d'Inversions i Serveis, SL; Gelim Balears, SA; Isla Centinela, SL; Lligall, SL; Magic Watch, SL; Mesvalid, SL; Per Envant, SL; Seguronce, SA; Sempre Verd Invernaderos, SL; Serveis Integrals de Finques Urbanes de Balears (SIFU); Soporte Informático de Balears, SL; Sucsvàlids, SL, i Vàlids Artesans, SL.

La subvenció global concedida ha estat d'1.557.773,97 euros per a una plantilla de 597 treballadors.

— Projectes generadors d'ocupació en centres especials d'ocupació (creació o ampliació de centres).

Per als projectes generadors d'ocupació en aquests mateixos centres, s'han concedit uns ajuts que sumen 934.269,95 euros per a un total de 12 expedients aprovats i 70 llocs de treball creats.

Les entitats beneficiàries dels ajuts han estat: Vàlids Artesans, SL; Isla Centinela, SL; Amadip.esment; Estel Nou – Asanideso; Gabinet de Balear d'Inversions i Serveis, SL; Serveis Integrals de Finques Urbanes de Balears (SIFU); Per Envant, SL; Asociación Mallorquina de Salud Mental GIRA-SOL; Aprocem; Fundación Es Garrover, i Gelim Balears, SA.

Taula 12. Projectes generadors d'ocupació en centres especials d'ocupació a les Balears (2005)

<i>Expedients aprovats</i>	<i>Tipus de subvenció</i>		<i>Llocs de treball per crear</i>	<i>Import de la subvenció</i>
	<i>Projectes generadors d'ocupació</i>	<i>Adaptació de llocs de treball</i>		
12	11	1	70	934.269,95 €

Autònoms discapacitats

El programa de promoció d'ocupació autònoma adreçat a persones amb discapacitat té com a objectiu finançar projectes empresarials de treballadors amb discapacitat que es trobin en situació d'atur i que desitgin constituir-se com a treballadors autònoms.

Durant l'any 2005, el nombre de beneficiaris d'aquest ajut ha estat de cinc persones, amb una subvenció de 19.429,28 euros.

Taula 13. Subvencions d'ocupació autònoma per a persones amb discapacitat a les Balears (2005)

<i>Illa</i>	<i>Nombre de beneficiaris</i>	<i>Subvenció concedida</i>
Mallorca	5	19.429,28 €

En conjunt, per a la integració laboral de persones amb discapacitat s'ha destinat, per mitjà dels centres especials d'ocupació, un total de 2.492.043,92 euros, que, juntament amb els 19.429,28 euros per als autònoms discapacitats, sumen un resultat total de 2.511.473,20 euros per a aquest sector de la nostra societat.

Bonificació de la contractació de persones amb discapacitat

Amb motiu de l'Any Europeu de les Persones amb Discapacitat, que va tenir lloc el 2003, es va adoptar un seguit de mesures per contribuir a l'objectiu últim que aquest col·lectiu pugui gaudir de tots els drets constitucionals com la resta de ciutadans. S'han dut a terme diverses iniciatives legislatives per tal d'incentivar la contractació de dones amb discapacitat i altres adaptacions tècniques, com també per a la transformació en indefinits dels contractes de duració determinada, sempre que en el moment de la transformació els treballadors reuneixin els requisits que exigeix la normativa aplicable, excepte el d'inscripció com a persona desocupada en l'oficina d'ocupació.

De les 297 sol·licituds presentades, 280 han estat aprovades, 16 denegades i en un cas hi ha hagut desistiment, amb un import total subvencionat de 888.943,40 euros.

Taula 14. Contractes bonificats de persones amb discapacitat a les Balears (2005)

Per illes i total de l'import de subvenció			Sexe		Tipus de jornada		Percentatge de bonificació		
Mallorca	Menorca	Eivissa i Formentera	Home	Dona	Completa	Parcial	70%	90%	100%
247	17	16	186	94	227	53	120	128	27
781.501,30 €	50.790,60 €	56.651,50 €						(*)	

(*) En cinc sol·licituds no consta el percentatge de bonificació.

Serveis d'orientació de la Xarxa Pública d'Orientació del SOIB

Els serveis d'orientació de la Xarxa Pública d'Orientació del SOIB tenen com a objectiu desenvolupar itineraris d'inserció i de millora professional personalitzats, entesos com el conjunt d'accions que, partint d'una acció diagnòstica, deriva en la programació i posada en marxa de les actuacions més adequades per a l'acompanyament de l'usuari en el seu procés d'inserció i millora professional, mitjançant els recursos propis de la Xarxa del SOIB i d'altres polítiques actives d'ocupació.

Són persones beneficiàries dels serveis d'orientació les següents:

- Persones inscrites en el SOIB amb una edat compresa entre 16 i 64 anys.
- Persones amb discapacitat.
- Persones immigrants, independentment de la seva situació legal.
- El col·lectiu de persones en risc d'exclusió —persones amb problemes de drogodependències, població penitenciària, persones en atur de llarga durada, beneficiaris de la renda mínima d'inserció...

Així, doncs, aquesta proposta intenta resoldre una bona part dels entrebancs que es troben les persones amb discapacitat en el seu procés d'inserció laboral.

Les entitats que formen part de la Xarxa d'Orientació Laboral són:

- Entitats d'orientació laboral per a l'ocupació i assistència per a l'autoocupació (OLOA).
- Serveis d'orientació generals, específics i itineraris integrats d'inserció.
- Programes experimentals en matèria d'ocupació.

Els SERVEIS ESPECÍFICS tenen un àmbit territorial mínim d'influència d'una illa de la comunitat autònoma, exceptuant els serveis específics d'ens locals; per una banda, hi ha serveis específics que s'adrecen a col·lectius demandants d'ocupació amb especials dificultats d'inserció al mercat de treball i, per altra, els serveis específics d'assessorament empresarial, economia social i per a l'autoocupació.

Dins l'eix 7.1 del Fons Social Europeu —Integració laboral de les persones amb discapacitat— i en la convocatòria 2005-2007 es troben actualment en funcionament els següents serveis d'orientació: 8 serveis a Mallorca, 1 servei a Menorca i un altre a les Pitiüses.

Els ITINERARIS INTEGRATS D'INSERCIÓ són aquells projectes adreçats a persones amb discapacitat, risc d'exclusió i immigrants que compten amb un servei d'orientació específic, complementat amb accions de suport a la inserció que contribueixen a possibilitar la inserció dels usuaris.

Les ACCIONS D'ORIENTACIÓ LABORAL PER A L'OCUPACIÓ I ASSISTÈNCIA PER A L'AUTOOCUPACIÓ (OLOA) estan articulades en itineraris d'inserció ocupacional i s'adrecen a millorar les possibilitats d'ocupació dels demandants d'ocupació amb una edat entre 16 i 64 anys inscrits en el SOIB.

Finalment, els PROGRAMES EXPERIMENTALS EN MATÈRIA D'OCUPACIÓ tenen per objecte desenvolupar plans integrals d'ocupació que combinin accions de diferent naturalesa, com ara: informació, orientació i assessorament; formació; pràctica laboral i mobilitat geogràfica, amb la finalitat d'aconseguir la inserció laboral dels desocupats. Les accions han d'anar orientades, amb caràcter general, a millorar l'ocupabilitat i la integració de desocupats assenyalats com a prioritaris en la definició anual del Pla Nacional d'Acció per a l'Ocupació, entre els quals es troben: discapacitats, immigrants, dones amb problemes d'integració laboral i treballadors desocupats en situació de risc d'exclusió social, com també perceptors de prestacions, subsidis per atur o de la renda activa d'inserció.

La Iniciativa Comunitària EQUAL

EQUAL és una iniciativa comunitària adreçada a promoure, en un context de cooperació transnacional, nous mètodes de lluita contra les discriminacions i desigualtats de tota classe en relació amb el mercat de treball. La finalitat última dels projectes EQUAL és experimentar amb propostes innovadores capaces de generalitzar i de transferir les bones pràctiques resultants del seu desenvolupament a les polítiques del mercat de treball, mitjançant la creació de xarxes de cooperació entre agents adreçades a difondre experiències i resultats.

Els objectius de la Iniciativa Comunitària EQUAL a les Illes Balears són:

- Prevenir i combatre l'atur.
- Desenvolupar els recursos humans.
- Lluitar contra la discriminació i l'exclusió social en el mercat de treball.
- Promoure la igualtat per a tots en l'accés al mercat de treball.

Dins la Iniciativa Comunitària EQUAL s'emmarquen diferents programes o projectes: IB-ENVOL, INSEX, EQUIBAL, EIVISSA CREA, ILSIB, EQUILIBRIO, TIEMPO DE TRABAJO Y OCIO.

L'objectiu general del projecte IB-ENVOL, que lidera la Conselleria de Treball i Formació per mitjà de la Direcció General de Formació, és facilitar l'accés i la reincorporació al mercat de treball de les persones que pateixen dificultats per integrar-s'hi, com també assajar nous models de gestió de recursos i la posada en marxa de nous serveis d'informació i acompanyament per incrementar el potencial d'inserció laboral i social dels col·lectius en risc d'exclusió de les Illes Balears.

El projecte INSEX se centra en el tractament integral d'immigrants, joves, dones, persones amb discapacitat per facilitar la seva integració social i la seva inserció laboral a l'entorn de la indústria de la fusta i el moble, tot eliminant els factors de risc d'exclusió. També es pretén sensibilitzar i conscienciar la societat en general sobre la realitat de l'exclusió, allò positiu de la interculturalitat i les dificultats de la dona i les persones amb discapacitat d'incorporar-se en igualtat de condicions en el mercat de treball. El projecte es desenvoluparà fins a l'octubre de 2007 i està cofinançat pel Fons Social Europeu, el Govern de les Illes Balears i per altres entitats participants que han constituït l'agrupació de desenvolupament denominada ADISLAB.

El projecte ILSIB té com a objectiu facilitar l'accés i la reincorporació al mercat de treball de les persones que tenen dificultats per integrar-se o reintegrar-se a un mercat que ha d'estar obert a tots. Entre els col·lectius objecte d'intervenció s'hi troben les persones amb discapacitat.

En definitiva, es tracta de treballar per reduir els problemes d'aquelles persones que tenen més impediments i per anar construint una societat més solidària.

NORMATIVA I PLANS D'ACTUACIÓ ACTUALS

- Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat

Aquesta Llei té per objectiu establir mesures per garantir i fer efectiu el dret a la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat.

- Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, aprovada el 5 d'octubre de 2006.

Té per objecte regular les condicions bàsiques que garanteixin el dret a la promoció de l'autonomia personal i l'atenció de les persones en situació de dependència, mitjançant la creació d'un sistema nacional de dependència amb col·laboració i participació de totes les administracions públiques i la garantia de l'Administració general de l'Estat d'un contingut mínim comú de drets per a tots els ciutadans en qualsevol part del territori nacional.

- Pla d'Acció del Consell d'Europa per a la Promoció de Drets i la Plena Participació de les Persones amb Discapacitat en la Societat: Millorar la Qualitat de Vida de les Persones amb Discapacitat a Europa (2006-2015).

Aquest Pla vol contribuir en l'àmbit europeu a definir i a aplicar un model de política coherent per a les persones amb discapacitat, basat en els principis de plena ciutadania i de vida autònoma, cosa que implica l'eliminació d'obstacles per a la integració, de la naturalesa que

sigui —psicològica, educativa, familiar, cultural, social, professional, financera o arquitectònica.

Amb relació a l'àmbit d'ocupació i formació professional, el Pla estableix una línia d'acció —Ocupació, orientació i formació professionals— que considera la feina com un factor primordial d'integració social i d'independència econòmica de tots els ciutadans en edat de treballar. Tal com s'ha comentat al llarg de l'estudi, les taxes d'ocupació i d'activitat de les persones amb discapacitat són molt baixes amb relació a les taxes de les persones sense discapacitat.

Per tot això, les polítiques encaminades a augmentar la taxa d'activitat hauran de ser diversificades i completes, amb la finalitat d'abordar tots els obstacles que dificulten la participació en la vida activa de les persones amb discapacitat.